

RAPPORT NR 4/2022

Klimatneutral region 2045

Förutsättningar för att nå fullmäktiges långsiktiga mål

Kort om rapporten

För att nå riksdagens och fullmäktiges mål om nollutsläpp 2045 behöver växthusgasutsläppen minska i snabbare takt än idag. Det gäller framför allt transporter och bebyggelse som fortfarande har stora utsläpp. Målet om nollutsläpp ställer stora krav på Region Stockholm att bidra till samverkan, samordning och påverkan på andra aktörer lokalt, nationellt och internationellt.

Projektrapport 4/2022

Klimatneutral region 2045 - förutsättningar för att nå fullmäktiges långsiktiga mål

Revisorerna i revisorsgrupp I beslutade vid sitt möte den 2022-11-24 överlämna rapporten till tillväxt- och regionplanenämnden och klimat- och hållbarhetsnämnden för yttrande senast 2023-02-28.

Revisorernas samlade bedömning är att växthusgasutsläppen behöver minska i snabbare takt än idag för att nå riksdagens och fullmäktiges mål om nollutsläpp 2045. Det gäller framför allt transporter och bebyggelse som fortfarande har stora utsläpp. Den riktlinje som ska förtydliga fullmäktiges hållbarhetsstrategi behöver enligt revisorerna beslutas så snart som möjligt för att underlätta för berörda nämnders och styrelsers arbete. Revisorerna menar också att vid kommande översyn bör mål och indikatorer tydligare inriktas på de områden som identifierats ha störst betydelse för att minska utsläppen, t.ex. bebyggelse. Revisorerna vill särskilt ha svar på om nämnden instämmer i revisorernas slutsatser.

I övrigt hänvisar revisorerna till revisionskontorets rapport.

Paragrafen förklarades omedelbart justerad.

Kenneth Strömberg
ordförande

Karelia Pagan
sekreterare

Innehåll

1	Slutsatser	1
2	Utgångspunkter för granskningen	3
2.1	Motiv till granskningen	3
2.2	Revisionsfråga	4
2.3	Avgränsning	4
2.4	Bedömningsgrunder	4
2.5	Metod	5
3	Nuläge i förhållande till uppsatta mål	6
3.1	Stockholmsregionens nuläge och mål	6
3.2	Region Stockholms nuläge och mål	9
3.3	Bedömning	9
4	Styrande dokument internt och externt	10
4.1	Interna styrdokument för Region Stockholm	10
4.2	Externa inriktningsdokument för Stockholmsregionen	12
4.3	Målhierarki för klimatmål	14
4.4	Bedömning	16
5	Roller och ansvar	16
5.1	Nämndernas ansvar och roller	16
5.2	Samverkan, samordning och påverkan av länets aktörer	18
5.3	Bedömning	19

Bilaga 1: Ordlista

1 Slutsatser

Riksdagen har beslutat att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Samma beslut har fullmäktige tagit för Region Stockholms räkning. Region Stockholm har ett ansvar för att de egna verksamheterna ska minska sin klimatpåverkan, men också att bidra till samverkan, samordning och påverkan på andra aktörer lokalt, nationellt och internationellt. Revisionen har därför granskat om styrningen av arbetet för att begränsa klimatpåverkan sker så att förutsättningar finns att nå fullmäktiges mål om en klimatneutral region 2045.

De direkta utsläppen både i Stockholmsregionen och internt i Region Stockholms verksamheter har sedan 1990-talet minskat per invånare, men minskningarna har planat ut under den senaste tio-årsperioden. Arbetet med förnybara bränslen i kollektivtrafiken, minskade utsläpp av anestesigaser, förnybar energi i fastigheter etc har bidragit till minskningar. De utsläpp som nu återstår är svårare att komma åt. Transportsektorn är ett sådant område, bebyggelse är ett annat. Detta är samma områden som andra delar av Sverige identifierat som svårast att åtgärda.

Revisionen bedömer att regionfullmäktiges styr- och inriktningsdokument, både för det interna och det externa arbetet, är ambitiösa. Såväl mål som innehåll i övrigt adresserar nödvändiga områden för måluppfyllnad, som cirkulära materialflöden, kraftfullare samverkan etc. Med utgångspunkt i fullmäktiges nya hållbarhetsstrategi och -policy ska regionstyrelsen besluta om en riktlinje för att ge vägledning om hur arbetet ska genomföras. Riktlinjen är ännu inte beslutad. Revisionen bedömer att det är angeläget att riktlinjen beslutas så snart som möjligt för att arbetet ska ske med starkare och nödvändigt fokus av berörda nämnder och styrelser.

Mål och inriktningar i de övergripande styrdokumenterna avspeglas inte fullt ut i fullmäktiges nuvarande budgetmål, men arbete med att se över mål och indikatorer till budget 2023 har gjorts. Mål och indikatorer bör inriktas på de frågor och områden som identifierats som nödvändiga för att minska utsläppen. Mål för transporter och bebyggelse bör beröras mer tydligt än idag. Revisionen menar att det långsiktiga arbetet för att bli en klimatneutral region kräver en mycket tydlig styrning och överblickbarhet för att insatserna ska leda i rätt riktning.

Revisionen bedömer att ansvar och roller mellan tillväxt- och regionplanenämndens respektive klimat- och hållbarhetsnämndens inte är helt tydliga. Det handlar om att en nämnd ansvarar för fullmäktiges styrdokument och dess uppföljning och en annan jämbördig nämnd ansvarar för den praktiska verksamheten. På tjänstemannanivå klaras de flesta frågor ut, vilket också en gemensam förvaltning bidrar till och underlättar. Från och med 2023 inrättas en ny nämnd, klimat- och regionutvecklingsnämnden, och en ny beredning under regionstyrelsen, miljö- och hållbarhetsberedningen. För en större tydlighet i roller och ansvar menar revisionen att ansvaret för styrdokumentet bör kopplas ihop med ansvaret för de verksamheter som berörs.

Revisionen instämmer i slutsatserna i regionens egen uppföljning av RUF 2050 att de uppsatta delmålen som kopplar till klimatarbetet i Stockholmsregionen kommer vara svåra att nå inom angiven tid. Uppföljningen av den regionala utvecklingsplanen

RUFS 2050 pekar på ett gap mellan måluppfyllnad och regionens målnivåer som inte kan överbryggas med den takt i klimatarbetet som hålls idag. I uppföljningarna som genomförs av RUFS 2050 saknas åtgärder för praktisk genomförbarhet, dvs. hur målen ska nås. Hur samverkan mellan olika aktörer bör fungera behöver enligt revisionen konkretiseras för att leda klimatarbetet rätt.

Arbetet för att minska gapen mellan verkligheten och målen är beroende av såväl regionens åtgärder som andra aktörers arbete och medborgares insatser. Region Stockholm förfogar inte över direkta styrmedel som kan öka incitament hos andra aktörer vilket gör att samverkan på regional och andra nivåer särskilt angelägen. Revisionen noterar att det kan vara svårt för utomstående aktörer att förstå skiljelinjen mellan länsstyrelsens och regionens ansvar och uppgifter. Exempelvis har inte länsstyrelsen och Region Stockholm gemensamma styrande klimatdokument utan parallella. Samma otydligheter finns oftast inte i samma utsträckning i andra regioner som exempelvis Västra Götaland som haft det regionala utvecklingsansvaret under en lång tid och där länsstyrelsen och Västragötalandsregionen har en gemensam klimatstrategi. Revisionen har tidigare pekat på risker för bristande samverkan med exempelvis länsstyrelsen, vilket kan leda till försämrade möjligheter till effektivt och systematiskt arbete.

För att stärka samverkan med olika aktörer i Stockholmsregionen etablerade Region Stockholm tillsammans med länsstyrelsen Klimatarena Stockholm i slutet av 2021. Revisionen menar att etablerandet av Klimatarenan kan vara en välbehövd samverkansplattform. Ytterligare stöd för regional utveckling behöver dock riktas till exempelvis kommuner som ännu inte kommit så långt i sitt klimatarbete. Finansiella aktörer och civilsamhället m.fl. är ännu inte tydligt representerade i Klimatarenans arbete och bör inkluderas där i större utsträckning. Revisionen noterar också att Klimatarenan delvis finansieras av medel från EU:s regionalfond (ERUF-medel). För att få ERUF-medel krävs ett särskilt fokus på små- och medelstora företag, vilka därför bör öka i antal i Klimatarenans aktiviteter.

Sammanfattningsvis konstaterar revisionen att Region Stockholm har tagit flera viktiga steg för att begränsa både de egna verksamheternas och hela regionens klimatpåverkan. För att stärka förutsättningarna att nå fullmäktiges och riksdagens mål om klimatneutralitet 2045 behöver dock arbetet accelereras. Transporternas utsläpp, förnybar energi, energieffektivisering, minskat avfall och konsumtionsbaserade utsläpp är några av de områden som behöver kraftfulla insatser både när det gäller de egna verksamheterna och i hela regionen.

2 Utgångspunkter för granskningen

2.1 Motiv till granskningen

För att kunna leva upp till Parisavtalet har riksdagen beslutat att Sverige senast år 2045 inte ska ha några nettoutsläpp av växthusgaser till atmosfären. Målet är en del i det klimatpolitiska ramverk som riksdagen antog 2017.¹ Region Stockholm arbetar både internt inom de egna verksamheterna och med påverkansarbete externt i länet för att bidra till det nationella målet. Det återstår utmaningar, inte minst i den geografiska regionen, för att nå målet.

Region Stockholm har såväl ett ansvar för att de egna verksamheterna ska minska sin klimatpåverkan, men också för att bidra till samverkan, samordning och påverkan på andra aktörer lokalt, nationellt och internationellt. Det externa arbetet omfattar att stödja kommuner och andra organisationer i deras arbete för minskad klimatpåverkan. Ansvaret har hittills vilat på dels tillväxt- och regionplanenämnden (TRN) som enligt reglementet² ansvarat för arbetet med regional utveckling där klimatarbetet är en del, samt dels på klimat- och hållbarhetsnämnden (KHN) som har ansvarat för att driva arbetet inom de egna verksamheterna, men även har övertagit ansvaret från TRN för klimatfärdplanens genomförande i regionen. Det finns risk för att ansvaret för vissa frågor överlappar mellan de ansvariga nämnderna och att roll- och ansvarsfördelningen inte är tydlig. Från och med 2023 kan ansvaret komma att ändras i och med förslag till ny politisk organisation.

Växthusgasutsläppen per invånare i Stockholmsregionen har på 20 år minskat, men minskningstakten har planat ut de senaste åren. Det finns också variationer mellan olika sektorer där transporter och bebyggelse fortfarande har stora utsläpp. För att nå det nationella målet om nollutsläpp 2045 behöver därför växthusgasutsläppen minska i snabbare takt. Regionfullmäktige har i RUFSS 2050³ formulerat mål som gäller för hela Stockholmsregionen, bland annat gällande klimat och utsläpp av växthusgaser. RUFSS-målet ”En resurseffektiv och resiliert region utan klimatpåverkande utsläpp” har direkt koppling till att vara klimatneutral. Som ett led i att konkretisera målet antog regionfullmäktige 2019 en klimatfärdplan⁴ för Stockholmsregionen, som ska fungera som ett ramverk för arbetet för hela länets omställning. Förstudien visade att det finns risk att samverkan, samordning och påverkan på andra aktörer i länet inte leder till åtgärder som sammantaget bidrar till uppfyllelsen av det övergripande netto noll-målet. Granskningen visar på att delmål 2030 kan bli svåra att nå.

Även Region Stockholms interna arbete för att minska växthusgasutsläppen påverkar hela den geografiska regionens måluppfyllnad. Enligt den av fullmäktige beslutade hållbarhetspolicyn⁵ ska hållbarhet genomsyra allt arbete i Region Stockholm och bidra till att uppfylla mål i bl.a. Parisavtalet, FN:s agenda 2030 och RUFSS 2050. Enligt

---

¹ <https://www.regeringen.se/artiklar/2017/06/det-klimatpolitiska-ramverket/>, uttagsdatum 2022-11-03

² RS 2021-0083

³ TRN 2015-0015

⁴ TRN 2016-0082

⁵ Hållbarhetspolicy (RS 2019-0857)

fullmäktiges hållbarhetsstrategi⁶ behöver Region Stockholms klimatpåverkan fortsätta att minska. Såväl policy som strategi gäller för alla nämnder och bolag, och ska kompletteras av regionstyrelsen med en riktlinje under 2022 som mer konkret beskriver hur arbetet ska genomföras. Regionens nuvarande styrmodell innebär att styrande mål beslutas i den årliga budgeten samtidigt som det även finns mål i andra styrdokument som är riktade mot klimatarbetet såväl internt som externt. Risk finns att det långsiktiga arbetet för att bli en klimatneutral region är svårt att överblicka och att styrningen inte är tydlig, exempelvis för att målen i budgeten inte är konsistenta med målen i övriga styrande dokument.

Mot bakgrund av ovan har revisionen granskat om styrningen av arbetet för att begränsa klimatpåverkan ger förutsättningar för att uppnå fullmäktiges långsiktiga mål om att vara en klimatneutral region år 2045.

2.2 Revisionsfråga

Övergripande revisionsfråga

Sker styrningen av arbetet för att begränsa klimatpåverkan så att förutsättningar finns att nå fullmäktiges mål om en klimatneutral region 2045?

Den övergripande revisionsfrågan besvaras genom följande delfrågor:

- Hur är roller och ansvar fördelade för att säkerställa en tydlig styrning mot det långsiktiga klimatmålet?
- Hur är de olika styrande dokumenten som påverkar klimatområdet utformade för att möjliggöra en tydlig, överblickbar och långsiktig styrning?
- Hur sker samverkan, samordning och påverkan av länets aktörer för att sammantaget bidra till klimatmålet?

2.3 Avgränsning

Granskningen har omfattat tillväxt- och regionplanenämndens (TRN:s) samt klimat- och hållbarhetsnämndens (KHN:s) arbete för att påverka externt och driva det interna klimatarbetet.

Granskningen har haft ett styrningsperspektiv och fokuserat på det arbete som inleddes med den regionala utvecklingsstrategin RUF5 2050.

2.4 Bedömningsgrunder

RUF5 2050 (TRN 2015-0015)

Mål 4: En resurseffektiv och resilient region. Delmål för år 2030: De direkta utsläppen av växthusgaser ska vara mindre än 1,5 ton per invånare. Utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras; från ca 10 ton per invånare år 2014.

---

⁶ Hållbarhetsstrategi (RS 2020-0779)

Klimatfärdplan (TRN 2016-0082)

För att driva på utvecklingen och stärka det regionala klimatarbetet har följande fem insatsområden identifierats:

1. Formalisera och förstärk den regionala samverkan i klimatarbetet
2. Driv på det internationella och nationella klimatarbetet
3. Fokusera på att minska utsläppen inom transporterna och bebyggelsen
4. Värna och stärk regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation
5. Satsa på systemeffektiva åtgärder

Reglemente för tillväxt- och regionplanenämnden (RS 2021-0083)

1 § Nämnden fullgör Region Stockholms ansvar för regional fysisk planering enligt plan- och bygglagen (2010:900), samt regionens uppgifter enligt lagen (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar, förutom vad avser regionstyrelsens ansvar för länsplan för transportinfrastruktur samt frågor som klimat- och hållbarhetsnämnden ansvarar för.

Reglemente för klimat- och hållbarhetsnämnden (RS 2021-0083)

1 § Nämnden ansvarar för att leda, stödja och samordna Region Stockholms strategiska och långsiktiga hållbarhetsarbete. Hållbarhetsarbetet inkluderar ansvar för frågor gällande miljö, klimat och social hållbarhet samt ansvar för regionalt klimatarbete genom klimatfärdplanen.

2 § Nämnden ska

1. ansvara för genomförande och uppföljning av klimatfärdplanen,
2. ansvar för framtagande, genomförande och uppföljning av Region Stockholms hållbarhetspolicy- och strategi,
3. stödja och följa Region Stockholms nämnder och bolags arbete med miljö och klimatfrågor,
4. genom samverkan med kommuner, näringsliv, organisationer bidra till Stockholmsregionens klimatarbete [...].

2.5 Metod

Intervjuer har genomförts på regionledningskontoret; klimatkansliet samt inom den nyetablerade Klimatarenan inom avdelningen utvecklings- och regionplanering.

Även ett urval av organisationer som arbetar med identifierade sektorer med stora utmaningar eller som samverkar med Region Stockholm i klimatfrågor har intervjuats, för att sätta Region Stockholms arbete och samverkan i perspektiv. Länsstyrelsen och kommuner är exempel på sådana organisationer. Även ansvariga för Klimat 2030 i Västra Götalandsregionen har intervjuats för att få perspektiv och till viss del jämförelse i arbetssätt.

Granskningen har tagit avstamp i om förutsättningarna finns för att uppnå det långsiktiga målet 2045 om att vara klimatneutral. Det har inkluderat ett perspektiv om

hur regionen använder aktuell forskning, eller snarare hur regionen arbetar med att säkerställa att beslut fattas på uppdaterade grunder. För att kunna närma sig frågan om valda åtgärder, inriktning och omfattning är tillräckliga – utifrån befintlig kunskap och forskning – har forskaren Fedra Vanhuysse vid Stockholm Environment Institute, bistått oss i vår datainsamling och analys.

Granskningen har genomförts av Annelie Helmersdotter Eriksson, projektledare, och Rustam Kadir, projektmedarbetare, vid revisionskontoret.

3 Nuläge i förhållande till uppsatta mål

Fullmäktiges övergripande mål är att Stockholmsregionen ska nå netto-noll-utsläpp senast år 2045, och att både de direkta och de indirekta utsläppen per invånare i princip ska halveras till 2030 jämfört med 2014. Samtidigt ska energianvändningen effektiviseras och energiproduktionen ska bli helt förnybar. Dessa klimatmål är satta genom det nationella klimatpolitiska ramverket och RUF5 2050.

3.1 Stockholmsregionens nuläge och mål

De direkta utsläppen i Stockholmsregionen har sedan 1990-talet minskat per invånare och omställningen i samhället har kommit en bit på väg, men minskningarna har planat ut under de senaste ca tio åren. De utsläpp som nu återstår är svårare att komma åt. Transportsektorn är ett sådant område, bebyggelse är ett annat. Detta är samma områden som är identifierade även för många andra delar av Sverige.

I Stockholms län har utsläppen⁷ av klimatpåverkande gaser minskat med 35 procent mellan 1990 och 2019. Länets totala utsläpp av växthusgaser var 4,6 miljoner ton år 2019. Transporterna står idag för hälften av de klimatpåverkande utsläppen, varav personbilstrafiken står för 64 procent. Utsläppen av klimatpåverkande gaser från tunga lastbilar har minskat med 33 procent mellan 2010 och 2019. Utsläppen från länets busstrafik har mellan 2010 och 2019 minskat med 85 procent. Samtidigt har utsläppen från inrikes sjöfart ökat sina utsläpp med 25 procent under samma period.⁸

Utöver transporter är bebyggelse ett område där det återstår arbete för att minska utsläppen. Bygg- och anläggningssektorn står för cirka 20 procent av Sveriges klimatutsläpp.⁹ Den svenska bygg- och anläggningssektorns årliga klimatpåverkan (ca 15 miljoner ton, exklusive uppvärmning) beräknas motsvara nästan lika mycket som de totala utsläppen från Sveriges inrikestransporter. Klimatpåverkan orsakas av

---

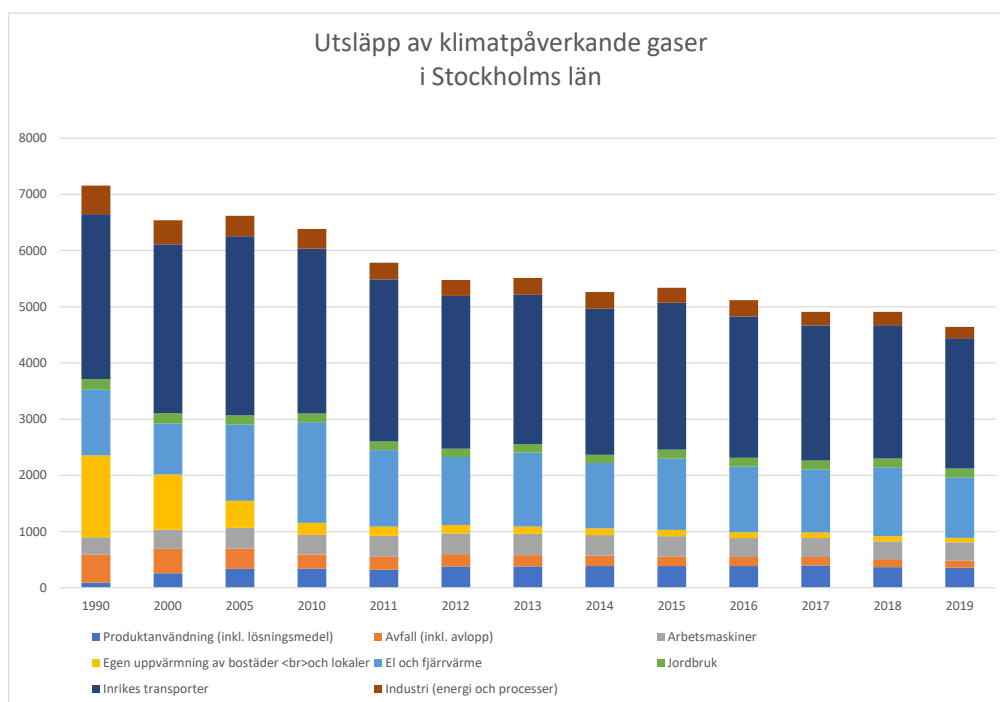
⁷ Mätningarna i denna redovisning visar utsläpp som sker inom länet, alltså ett produktionsperspektiv. Konsumtionsperspektivet, de utsläpp som svensk konsumtion orsakar, dvs. de utsläpp som sker utanför länet vid produktion av våra konsumtionsvaror samt internationella transporter och resor ingår inte.

⁸ <https://sverigesmiljomal.se/miljomalen/begransad-klimatpaverkan/klimatpaverkande-utslapp/stockholms-lan/>, uttagsdatum 2022-09-07

⁹ <https://fossilfrittverige.se/roadmap/bygg-och-anlaggningssektorn/>, uttagsdatum 2022-11-16

byggmaterial, transporter, avfall, uppvärmning etc. När även uppvärmning inkluderas är koldioxidutsläppen högre, över 22 miljoner ton.¹⁰

Utsläpp från bebyggelse i Stockholmsregionen måste minska från ca 2,5 miljoner ton per år till 1,7 miljoner ton per år 2030 för att kunna bidra till den totala utsläppsminskningen och de delmål som är uppsatta. För bygg- och anläggning finns ett påbörjat arbete genom Klimatarenan (se vidare avsnitt 5.2) som handlar om cirkularitet, materialval etc. Genom teknikutveckling, effektivisering och smarta lösningar kan energianvändningen minska framöver. Energieffektivisering görs inom både offentlig verksamhet och det privata fastighetsbeståndet. Sektorn blir dock alltmer elberoende.¹¹ El och fjärrvärme till fastigheter har minskat utsläppen med 40 procent mellan 2010 och 2019. Värtaverket, som är en av de största utsläppskällorna i länet, avslutade sin kolanvändning 2020, vilket kommer att innebära ytterligare minskade klimatpåverkande utsläpp.¹²

Figur 1: Utsläpp av klimatpåverkande gaser i Stockholms län, år 1990 - 2019. Källa: Naturvårdsverket

Trots att utsläppen har minskat bedöms minskningen av såväl nationella myndigheter som Region Stockholm som otillräckliga om delmålet i RUF5 2050 om direkta utsläpp av växthusgaserna mindre än 1,5 ton per invånare ska kunna nås 2030. Det andra delmålet för utsläpp i RUF5 2050 är att utsläppen av växthusgaserna ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras till år 2030; från ca 10 ton per invånare år 2014.

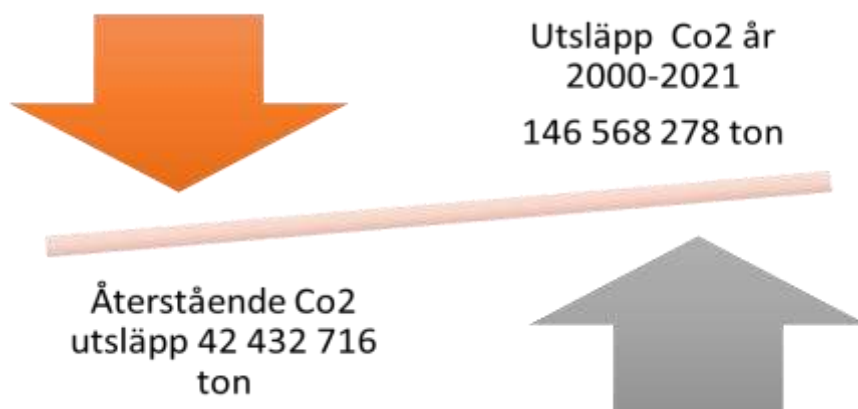
¹⁰ https://fossilfritt Sverige.se/wp-content/uploads/2021/10/Fardplan_for_fossilfri_bygg_och_anlaggningssektor_20181228-1.pdf

¹¹ Klimatarbetet i Stockholmsregionen. Nuläge, trender, framtid – underlagsrapport till Klimatfärdplan 2050 för Stockholmsregionen (TRN 2016-0082)

¹² <https://sverigemiljomal.se/miljomalen/begransad-klimatpaverkan/klimatpaverkande-utslapp/stockholms-lan/>, uttagsdatum 2022-09-07

Också för detta mål har minskning skett, men även här återstår arbete. De konsumtionsbaserade utsläppen är ungefär dubbelt så stora som de territoriella. De konsumtionsbaserade utsläppen är i Stockholm ca 6 590 kg CO₂/invånare¹³. Förenta Nationerna (FN) menar att de konsumtionsbaserade utsläppen bör vara 1 000 kg CO₂/invånare för att hålla världen under 1,5 graders temperaturhöjning.¹⁴

Region Stockholm har tillsammans med länsstyrelsen arbetat fram en koldioxidbudget för Stockholms län, som ett kompletterande volymmål. Budgeten visar hur mycket mer länet kan släppa ut av koldioxidgaser om vi ska kunna nå Paris-avtalet, dvs. hålla oss under 2 graders temperaturhöjning och helst stanna vid 1,5 grader. Koldioxidbudgeten grundar sig på territoriella data, inte konsumtionsbaserade utsläpp, och räknar endast på koldioxid inte på andra växthusdrivande gaser. Budgeten uppdaterades 2022¹⁵ och pekar på att länet har förbrukat sin budget inom sju år om koldioxidutsläppen fortsätter i samma takt.

Figur 2: Återstående utsläppsutrymme i Stockholmsregionen. Källa: *climatevisualizer.com*

Stockholms läns koldioxidbudget visualiseras i ett digitalt kommunikationsverktyg, ClimateVisualizer. Verktyget uppdaterar löpande statistiken som koldioxidbudgeten bygger på och ger en kontinuerlig och aktuell utvärdering av länets väg mot Parisavtalet. För att hålla budgeten krävs omedelbara utsläppsminskningar om 11,9% årligen¹⁶:

”Till år 2030 måste utsläppen i länet minska enligt de uppsatta nationella och regionala målen. Den samlade direkta utsläppsnivån i länet ska då ligga på cirka 3,3 miljoner ton CO₂-ekvivalenter, eller mindre än 1,5 ton växthusgasutsläpp per invånare och år utifrån de befolkningsframskrivningar som RUF5 2050 bygger på. Detta är nära på en halvering av dagens nivåer.”¹⁷

¹³ [Konsumtionskompassen - SEI](#), uttagsdatum 2022-10-19

¹⁴ <https://www.ipcc.ch/>, uttagsdatum 2022-10-27

¹⁵ Klimatsekretariatet och Uppsala universitet har på uppdrag av Region Stockholm och Länsstyrelsen i Stockholms län uppdaterat länets koldioxidbudget. Rapport # 1, Koldioxidbudget maj 2022, Stockholms län

¹⁶ [Nuläge - Stockholms läns koldioxidbudget \(climatevisualizer.com\)](#), uttagsdatum 2022-10-19

¹⁷ Enligt klimatfärdplanen

3.2 Region Stockholms nuläge och mål

Även inom Region Stockholms egna verksamheter har klimatpåverkan minskat; från drygt 247 000 ton koldioxidekvivalenter 2011 till cirka 111 000 ton koldioxidekvivalenter 2021 (55 procent). Måluppfyllnaden jämfört med år 1990 är inte exakt då basårsvärdet för 1990 inte uppdaterats enligt den beräkningsmodell som använts i miljöprogrammet. Det syns ändå en tydlig minskning, oavsett beräkningsmetod. Minskningen har skett främst genom transporter och fastigheter; energieffektivisering, förnybara drivmedel i kollektivtrafiken och övriga transporter samt minskade utsläpp av lustgas och anestesigaser inom hälso- och sjukvård. Landbaserade transporter som tåg, buss och spårvagn drivs till 100 procent med förnybar el och andra förnybara drivmedel. Hundra procent av elen som köps in till vårdfastigheter kommer från förnybar el. Energieffektivisering har genomförts inom både fastigheter och trafik¹⁸

De största källorna för utsläpp inom Region Stockholm 2021 är kollektivtrafiken som står för 75 procent av utsläppen, följt av fastigheter med (16 procent) och därefter övriga transporter och resor. Fullmäktiges budget för 2022 uttrycker att ”Hållbarhet ska genomsyra allt arbete i Region Stockholm och klimatmålen ska nås”. Hållbarhetspolicy- och strategi pekar på behovet av fortsatt arbete genom cirkularitet, minskade konsumtionsbaserade utsläpp etc (se vidare kapitel 4).

3.3 Bedömning

Revisionen bedömer att omställningen både i Stockholmsregionen och i det interna arbetet inom Region Stockholm har gett resultat genom utsläppsminskningar. Då utsläppsminskningarna har planat ut det senaste årtiondet krävs ett starkare fokus och högre takt i arbetet framöver för att nå delmålen och det långsiktiga nettonoll-målet.

Privata företags och hushållens val av energikällor och konsumtionsbaserade utsläpp etc. är svåra att påverka utan mycket starka incitament som Region Stockholm oftast inte råder över. För transporter kan samverkan med kommuner kring parkering, trängselavgifter etc. ge incitament för grönare omställning. Även när det gäller fastigheter och det befintliga beståndet behövs samverkan med fastighetsägare för att energival, energieffektivisering etc. ska leda till kompetenshöjande insatser för bostadsrättsföreningar där större fastighetsförvaltarens kan utgöra goda exempel. För bygg- och anläggning finns ett påbörjat arbete genom Klimatarenan som syftar till klimatomställning.

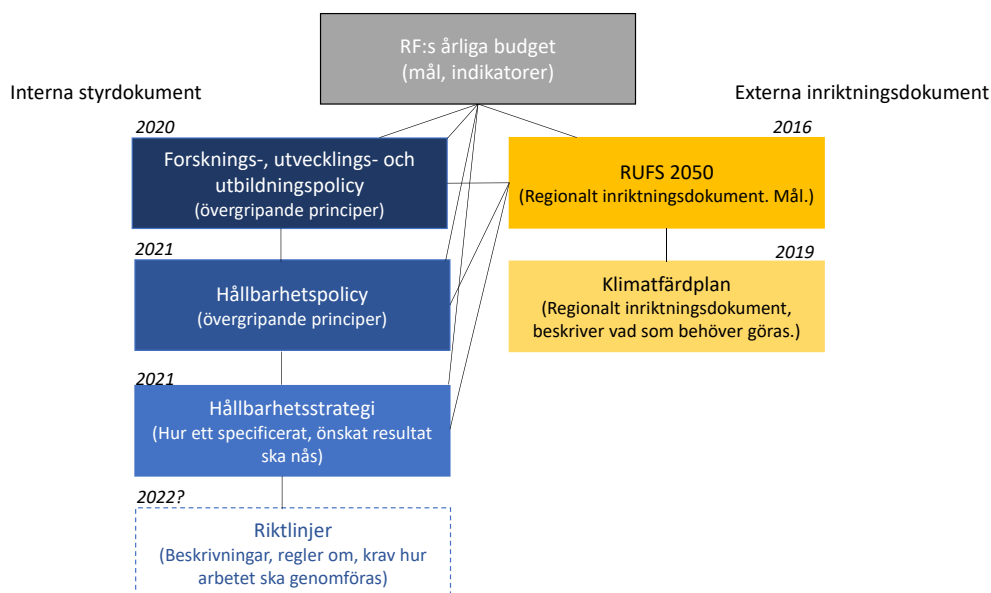
Revisionen noterar att de direkta utsläppen, de territoriella, har stått i fokus för arbetet såväl externt i Stockholmsregionen som internt inom Region Stockholm. De betydligt mer svärmätta och svårbearbetade konsumtionsbaserade utsläppen, dvs. de indirekta, har nu betonats i regionens styrdokument. Revisionen instämmer i nödvändigheten i stärkt arbete med dessa för att minska för att nå målet om klimatneutral region 2045.

---

¹⁸ Miljöredovisning 2021 (RS 2021-0610)

4 Styrande dokument internt och externt

Det finns ett antal styrdokument för klimatarbetet, både internt inom Region Stockholm och externt för Stockholmsregionen, som kopplar till netto noll-målet:

Figur 3: Styrdokument med koppling till Region Stockholms interna och externa klimatarbete

Internt för Region Stockholm beslutas årligen fullmäktige om budget som innehåller mål och indikatorer för klimatarbete. Det finns även av fullmäktige beslutade hållbarhetspolicy och -strategi samt en forsknings-, utvecklings- och utbildningsstrategi med inriktningar som kopplar till klimatarbetet. Riktlinjer för hållbarhetsstrategin finns utarbetade men är ännu inte beslutade. Externt finns inriktningsdokument som tagits fram i samverkan med andra aktörer i Stockholmsregionen, regional utvecklingsstrategi RUF5 2050 och klimatfärdplanen. Nämnders och bolags verksamhetsplaner är i verksamheterna viktiga för styrningen och för att omsätta fullmäktiges intentioner i handling. För TRN samt KHN avspeglar verksamhetsplanerna ansvaren utifrån rådande styrdokument.

4.1 Interna styrdokument för Region Stockholm

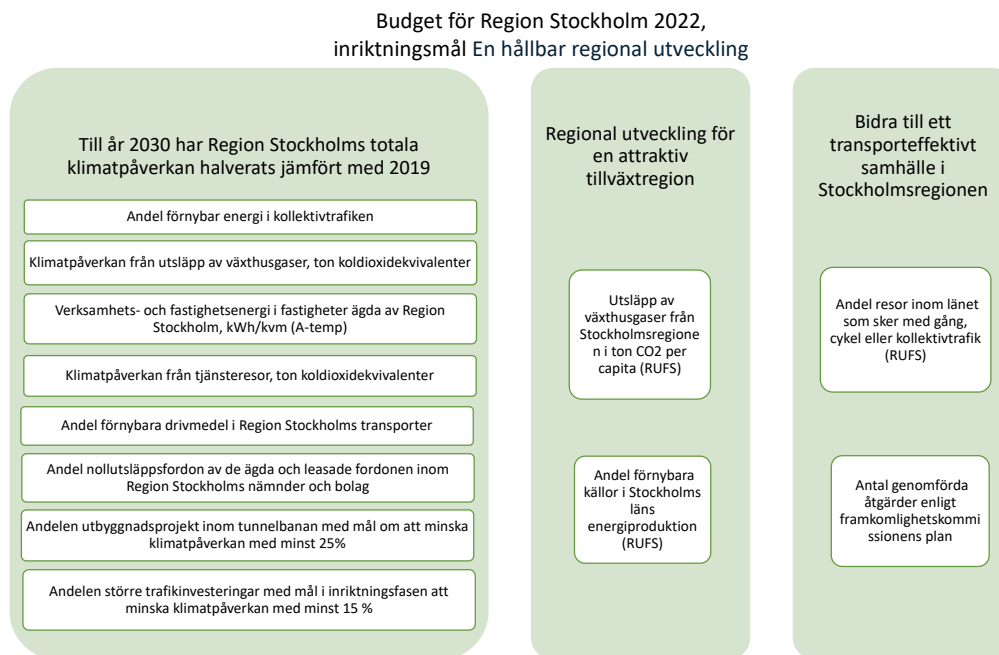
Internt inom Region Stockholm har miljöprogram med klimatåtagande och mål¹⁹ styrt arbetet, det senaste hade en programperiod åren 2017-2021²⁰. Miljöprogrammet har redovisat resultat i en årlig miljöredovisning. Den sista var en slutredovisning av mål och indikatorer för hela programperioden (se även avsnitt 3.2).²¹

¹⁹ Målet var formulerat som "År 2021 har Region Stockholms utsläpp av växthusgaser minskat med minst 50 procent i jämförelse med år 2011 och med minst 75 procent jämfört med år 1990."

²⁰ LS 2015-0092

²¹ RS 2021-0610

Miljöprogrammet har från och med 2022 ersatts av en hållbarhetspolicy²² som gäller tills vidare med en långsiktig viljeinriktning och hållbarhetsstrategi²³ som gäller för åren 2022-2027. Hållbarhetspolicyen och -strategin pekar på behovet av minskad klimatpåverkan och resursanvändning. I strategin pekas fokusområden ut i klimatarbetet som hållbart resande och stärkt kollektivtrafik, minskning av utsläpp inkl. konsumtionsbaserade utsläpp, cirkularitet etc. Målen återfinns i fullmäktiges årliga budgetdokument. För 2022 är mål och indikatorer med koppling till klimat dessa:

Figur 4: Mål och indikatorer i budget för Region Stockholm 2022 som kopplar till klimatarbetet

Det finns även verksamhetsspecifikt mål Region Stockholm stärker ett hållbart resande så att klimatpåverkan från transporter minskar som kopplar till klimatarbete. Främst är det indikatorerna *Effektiva resor: Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna (RUF5)* och *Effektiva resor: Kollektivtrafikens restid mellan regionala stadskärnor och Arlanda flygplats ska vara konkurrenskraftig med bilens restid (RUF5)*, andel av de regionala stadskärnorna som har en restidskvot under 1,5 som kopplar tydligast till klimatarbetet.

Såväl policy som strategi gäller för alla nämnder och bolag, och är tänkt att kompletteras av regionstyrelsen med en riktlinje som mer konkret beskriver hur arbetet ska genomföras. Granskningen visar att riktlinjen är framarbetad, men ännu inte beslutad.

²² RS 2019-0857

²³ RS 2020-0779

Även forsknings-, utbildnings- och utvecklingsstrategin för Region Stockholm 2021–2024²⁴ innehåller strategiska inriktningar som kopplar till klimatarbetet. Främst gäller dessa:

- Region Stockholm ska stimulera forskning och utveckling inom kollektivtrafiksystemet, med uttalad strävan om att Stockholmsregionen blir en klimatneutral region med hög andel hållbara resor inom gång, cykel och kollektivtrafik.
- Region Stockholm ska bidra till en hållbar samhällsutveckling vilket innebär nya lösningar för hållbar samhällsplanering genom interdisciplinära forskningsprojekt, samverkan med akademi, stat, kommun och andra aktörer för att finna ny kunskap inom hållbarhetsområdet, samt som en av Sveriges största upphandlande myndigheter utveckla och tillämpa ny kunskap om hur upphandling kan användas som redskap för att minska verksamheternas miljöpåverkan

4.2 Externa inriktningsdokument för Stockholmsregionen

I den regionala utvecklingsstrategin RUFSS är det framför allt mål 4 som har bäring på klimatarbete, och delvis mål 1 och 3. Mål 4 är formulerat som En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp. Till detta finns delmål med mållår 2030:

- De årliga direkta utsläppen av växthusgaser ska vara mindre än 1,5 ton per invånare och utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras.
- Den årliga energianvändningen per invånare ska minska kontinuerligt till under 16 MWh, och regionens energiproduktion ska vara 100 procent förnybar.
- Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna ska öka med 5 procentenheter i jämförelse med 2015, och minst 70 procent av alla resor inom länet ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik, och cykelandelen ska vara 20 procent i enlighet med den regionala cykelplanen.
- Hushållsavfallet ska ha minskat till högst 360 kg per person och år och minst 70 procent, inklusive matavfallet, ska materialåtervinnas.

RUFSS följs upp årligen²⁵ och den senaste uppföljningen pekar på klimatomställningen som en av tre faktorer som bestämmer regionens utveckling. Uppföljningen visar att direkta utsläpp av växthusgaser minskar. Under 2019 var utsläppen 1,9 ton per person. Även energianvändningen har minskat och uppgår till 18,8 MWh per person. Insamling av hushållsavfall har också haft en stabil positiv trend; det insamlade hushållsavfallet per person blir mindre. Flera indikatorer inom miljöområdet går i rätt riktning, men omställningen går enligt den samlade statistiken långsamt och behöver skyndas på. Omställning i transportsektorn är en nyckelfråga och senaste

---

²⁴ RS 2019-0750

²⁵ Senaste är benämnd Stockholmsregionens utveckling under 2021 - Uppföljning av den regionala utvecklingsplanen RUFSS 2050 (TRN 2021-0177)

uppföljningen av RUFSS betonar att kraftsamling behövs för elektrifiering, ökad transporteffektivitet, infrastruktur för laddning och kraftförsörjning för denna infrastruktur etc. Resurseffektiva regionala stadskärnor, visar uppföljningen, har utmaningar i att öka antalet arbetsplatser och bygga blandstad. Uppföljningen pekar också på gap till målnivåerna för 2030:

Mål 2050	Delmål 2030	Indikatorer	Gap, baserat på senaste mätningen	Gap
4. En resurseffektiv och resilient region utan klimatpåverkande utsläpp	4.1 De årliga direkta utsläppen av växthusgaser ska vara mindre än 1,5 ton per invånare och utsläppen av växthusgaser ur ett konsumtionsperspektiv ska halveras	Utsläpp växthusgaser, konsumtion	2019 låg utsläppen på 8,97 ton/invånare ur ett konsumtionsperspektiv. En halvering från 2014 ger ett målvärde på drygt 5 och följaktligen ett gap på knapt 4 ton/invånare	Gap 4 ton/invånare (OBS! på nationell nivå)
		Utsläpp växthusgaser	Utsläpp av växthusgaser låg 2019 på 1,95 ton/invånare vilket är ett gap på 0,45 ton/invånare	Gap 0,45 ton/invånare
	4.2 Den årliga energianvändningen per invånare ska minska kontinuerligt till under 16 MWh, och regionens energiproduktion ska vara 100 procent förnybar	Förnybar energi	2018 var andelen förnybara energiproduktion knappt 79 % vilket ger ett gap på 21 %	Gap på 21 procentenheter
		Energi-användning	2019 var energianvändningen 18,8 MWh/invånare vilket var ett gap på 2,8 MWh/invånare	Gap på 2,8 MWh/invånare
	4.3 Kollektivtrafikens andel av de motoriserade resorna ska öka med 5 procentenheter i jämförelse med 2015, och minst 70 procent av alla resor inom länet ska ske med gång, cykel och kollektivtrafik, och cykelandelen ska vara 20 procent i enlighet med den regionala cykelplanen	Kollektivtrafikens andel	Kollektivtrafikens andel var år 2020 29 % vilket ger ett gap på 25 procentenheter	Gap 25 procentenheter
		Andel med gång, cykel och kollektivtrafik	Andelen var 49 % år 2020 vilket ger ett gap på 21 procentenheter	Gap 21 procentenheter
		Cykelandelen	Andelen 2020 var 10 % vilket ger ett gap på 10 procentenheter	Gap 10 procentenheter
	4.4 Hushållsavfallet ska ha minskat till högst 360 kg per person och år och minst 70 procent, inklusive matavfallet, ska materialåtervinnas	Insamlat hushållsavfall År	År 2020 var 409 kg hushållsavfall per person insamlat, detta ger ett gap på 49 kg	Gap 49 kg/invånare
		Återvinning hushållsavfall	32,4 % av hushållsavfallet återvanns 2020 vilket ger ett gap på 35,6 procentenheter	Gap 35,6 procentenheter

Figur 5: Uppföljning av RUFSS 2021 med återstående gap till mål

Klimatfärdplanen tar i huvudsak fasta på behoven av förnybara bränslen, energi- och resurseffektivisering samt att skapa cirkulära strukturer. Planen pekar också på behovet av stärkt samverkan. Klimatkansliet pekar på att inte alla aktiviteter i klimatfärdplanen kan genomföras då det inte finns resurser i nuläget. I dagsläget arbetar Region Stockholm utifrån klimatfärdplanens strategiska inriktningar, med följande:

1. *Formalisera och förstärk den regionala samverkan i klimatarbetet.*
Klimatkansliet arbetar med Länsstyrelsen i Stockholms län och det samhällsbyggnadsråd som drivs av länsstyrelsen kommuner, bland annat genom dialog med kommunernas klimatstrategier, samt näringslivet via Klimatarenan. (Se även avsnitt 5.2 nedan).
2. *Driv på det internationella och nationella klimatarbetet.*
Klimatkansliet svarar på remisser kopplat till nationella frågor, utvecklar relationer med andra regioner (exempelvis Skåne och Västra Götaland)

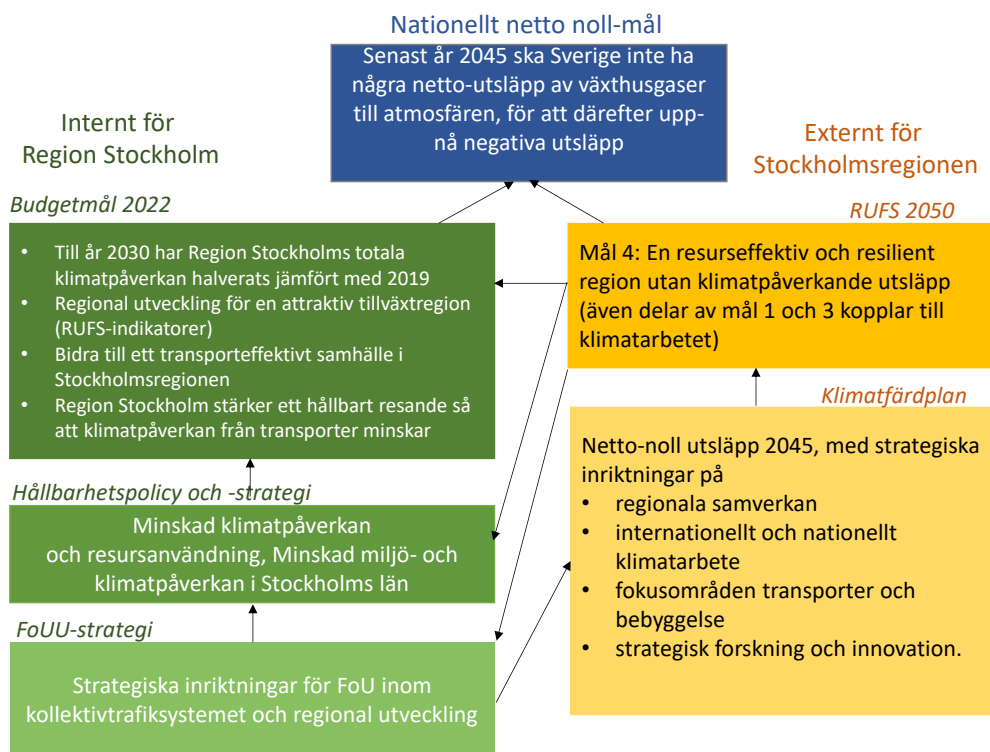
och regeringskansliet. Inom regionledningskontorets hållbarhetsavdelning finns en internationell enhet där samverkan håller på att byggas upp. Kontakter med och bidrag till arbetsgrupp i METREX (samhällsbyggnadsfrågor med klimatgrupp tillsammans med Köpenhamn och Helsingfors). Region Stockholm ska också verka i frågor som rör plan- och byggnadslagen (PBL) och i mellankommunala frågor som har regional relevans.

3. *Fokusera på att minska utsläppen inom transporter och bebyggelse.* Klimatarenans arbete är tänkt att fylla detta insatsområde. Fokus på ett område idag; bygg och anläggning.
4. *Värna och stärk regionens internationella konkurrenskraft genom strategisk forskning och innovation.* Avdelningen för forskning och innovation inom regionledningskontoret har detta till uppgift. Exempelvis har ett bidrag getts till Stockholms universitet för klimatforskning. Det finns behov av att utveckla samarbetet mellan olika aktörer i Stockholmsregionen, menar intervjupersoner som också pekar på att det första steget är taget i skapandet av gemensam förvaltning.
5. *Satsa på systemeffektiva åtgärder:* Fångas tydligast i Region Stockholms uppgift i fysisk planering i enlighet med det regionala planarbetet.

Klimatfärdplanen pekar på att ett regionalt uppföljnings- och utvärderingsarbete är betydelsefullt för att styra klimatarbetet i rätt riktning. Årets uppföljning av klimatfärdplanen, den så kallade kontrollstationen, startade under våren. Syftet är att följa utsläpp av växthusgaser från Stockholmsregionen i ton CO₂ per capita (i enlighet med RUFSS) och ta fram förslag på åtgärder som kan bidra till att klimatmålen i RUFSS 2050 kan nås. Resultatet kommer att presenteras under december och rapporteras till klimat- och hållbarhetsnämnden.

4.3 Målhierarki för klimatmål

För att nå det nationella och regionalt övergripande klimatmålet finns mål och inriktningar i såväl styr- som inriktningsdokument:

Figur 6: Nationella och regionala klimatmål samt inriktningar och hur de kopplar till varandra.

Granskningen visar att de indikatorer i budgeten som kopplar till klimatarbetet handlar om och träffar främst trafikområdet, men det finns exempel även om energi och investeringar och utbyggnadsprojekt inom tunnelbanan. Det finns även klimatrelaterade indikatorer som berör vården som handlar om växthusgaser som anestesigaser, lustgas, energianvändning, vårdens tjänsteresor och transporter.²⁶ Flera av indikatorerna kopplar också till mål i miljöprogrammet 2017-2021. Enligt fullmäktiges budget för 2022 ska indikatorerna ses över för att tydligare stärka kopplingen till hållbarhetspolicy och -strategin.

Det finns även budgetindikatorer som kopplar till RUF5-målen, exempelvis "Utsläpp av växthusgaser från Stockholmsregionen i ton CO₂ per capita" och "Andel förnybara källor i Stockholms läns energiproduktion" som pekar på det samlade arbetet i Stockholmsregionen. Dessa indikatorer ger dock ingen styrning för Region Stockholms egna verksamheter.

Områden som i fullmäktiges budget 2022 saknas bland mål och indikatorer är bland annat konsumtionsbaserad klimatpåverkan, ökad användning av livscykelanalys i upphandling, cirkulära materialflöden, minskat effektuttag vid tillfällen med hög belastning på elnätet samt bygg- och anläggningsrelaterade indikatorer som tydligare

²⁶ "Klimatpåverkan från utsläpp av växthusgaser, ton koldioxidekvivalenter", "Klimatpåverkan från tjänsteresor, ton koldioxidekvivalenter" och "Andel förnybara drivmedel i Region Stockholms transporter".

kopplar till befintliga styrdokument och utmaningar. Indikatorerna har sett över inför budget 2023 och har reviderats i nuvarande budgetförslag.

4.4 Bedömning

Revisionen bedömer att styrdokumenterna med koppling till klimatarbetet omfattar viktiga och nödvändiga frågor. Riktlinjen kopplad till hållbarhetsstrategin är ännu inte beslutad. Revisionen bedömer att det är angeläget att riktlinjen beslutas så snart som möjligt för att arbetet hos berörda nämnder och styrelser inte saktar in.

Revisionen noterar att arbetet pågår med att uppdatera mål och indikatorer inför fullmäktiges budget 2023. För de mål som gäller i Stockholmsregionen menar revisionen att det skulle vara pådrivande att också föra en dialog med samverkanspartner om vilka resurser som behövs för att uppnå målen. Likaså bör Region Stockholm indikatorer i större utsträckning formuleras för fastighetsområdet för att avspegla de identifierade utmaningarna i klimatarbetet, utöver de som redan riktar sig till trafikområdet. Revisionen menar att uppdraget om att stärka kopplingen mellan budgetmål och hållbarhetspolicy och -strategi är positivt och att det är viktigt att dessa mål blir långsiktiga.

Revisionen instämmer i Region Stockholms egna skrivningar om betydelsen av att följa upp och utvärdera insatser och resultat. Flera olika uppföljningar görs, av RUFSS 2050 och klimatfärdplanen, bland annat av utsläppsnivåer etc. I uppföljningarna som genomförs av RUFSS 2050 saknas åtgärder för praktisk genomförbarhet för att nå målen. Hur samverkan mellan olika aktörer bör fungera behöver enligt revisionen konkretiseras för att leda klimatarbetet rätt.

5 Roller och ansvar

5.1 Nämndernas ansvar och roller

Enligt klimatfärdplanen ska Region Stockholm, förutom att i de egna verksamheterna jobba mot uppsatta klimatmål, bidra till samverkan, samordning och påverkan på andra aktörer lokalt, nationellt och internationellt och stödja kommuner och andra organisationer i deras arbete för minskad klimatpåverkan. Klimatfärdplanen betonar nödvändigheten av samverkan och kraftfulla insatser.

Tillväxt- och regionplanenämnden (TRN) ansvarar enligt reglementet²⁷ för arbetet med regional utveckling där klimatarbetet är en del. I det finns ett tydligt externt perspektiv, dvs. påverkansarbete för att genom andra aktörer i Stockholmsregionen driva utveckling. Explicit för arbetet när det gäller klimat finns Klimatkansliet, en enhet inom regionledningskontorets avdelning utveckling och regionplanering. Klimatkansliets arbete tar sin utgångspunkt i det regionala utvecklingsansvaret som ligger inom TRN:s ansvarsområde, men styrdokumenterna ägs av klimat- och hållbarhetsnämnden (KHN). Kopplingen till aktuell och relevant forskning görs genom regionledningskontorets hållbarhetsavdelning som bevakar och förmedlar rön och

---

²⁷ RS 2021-0083

information. Klimat- och hållbarhetsnämnden (KHN) ansvarar för klimatarbetet internt inom Region Stockholms verksamheter och har övertagit ansvaret från TRN för klimatfärdplanens genomförande i regionen²⁸. KHN har också tagit över ansvaret från TRN för Klimatkansliet, inrättat 2019 i syfte att växla upp Stockholmsregionens samarbete för klimatet och genomförande av klimatfärdplanen. KHN ansvarar även för Klimatarenan, en samverkansplattform har startats tillsammans med länsstyrelsen i Stockholm. Både Klimatkansliet och Klimatarenan ingår i klimatenhetens verksamhet på avdelningen för Utveckling och regionplanering vid regionledningskontoret.

Intervjuade tjänstepersoner inom Region Stockholm upplever att det är tydligt hur frågor ska sorteras mellan TRN och KHN. Enligt förslag till ny politisk organisation kommer TRN och KHN avvecklas och en ny nämnd bildas från 2023; klimat- och regionutvecklingsnämnden (KRN). Nämnden föreslår ansvara för regionalt arbete inkl. klimat och miljö. Återinrättande av en miljö- och hållbarhetsberedning under regionstyrelsen föreslås också, med beredningsansvar för miljö- och hållbarhetsarbetet i Region Stockholms egna verksamheter samt uppföljning och ansvar för hållbarhetspolicy och -strategi.²⁹

Klimatarenan har som nämnts ovan, etablerats tillsammans med länsstyrelsen Stockholm och får idag medel från Region Stockholm och projektfinansiering från europeiska regionala utvecklingsfonden (ERUF) via Tillväxtverket och EU:s React-medel³⁰ fram till och med år 2023. Finansieringen av arenan längre än så är ännu inte säkerställd. Finansieringen ställer krav om medlemmar av olika slag: små och medelstora företag (SMF), stora företag, kommuner, akademi. Intervjupersoner betonar vikten av att få fler SMF att delta. Granskningen visar att det hittills finns en övervikt av större företag som blivit kontaktade. Mindre kommuner, finansiella aktörer och det civila samhället är i liten grad representerade i direkta kontakter.

KHN ansvarar som nämnts ovan för styrdokumentet Klimatfärdplanen samtidigt som exempelvis Klimatarenan drivs med grund i TRN:s ansvar för regional utveckling. Det är med andra ord många täta trådar mellan KHN:s och TRN:s ansvarsområden.

Intervjupersoner ger bilden av att rollerna och ansvaret mellan regionen och länsstyrelsen inte är helt tydligt. Externa aktörer som exempelvis kommuner har uppfattat oklarheter och menar sig ibland ha svårt att navigera pga. otydliga roller och ansvarsområden länsstyrelsen och regionen emellan. Länsstyrelsens instruktion³¹ innefattar att samordna klimatarbete och överblicka klimatarbetet i länet. Regionen har ett regionalt utvecklingsansvar³² där klimatarbetet utgör en viktig del. Dialogen pågår ständigt om var gränserna går och förs i olika fora, t.ex. länsstyrelsens miljö- och

---

²⁸ RS 2021-0083

²⁹ Regionrådsberedningens skrivelse 2022-10-21

³⁰ Ingår i EU:s socialfond och är insatser för att motverka ekonomiska konsekvenser som uppstått under pandemin

³¹ Förordning med länsstyrelseinstruktion (2017:868)

³² Lagen om regionalt utvecklingsansvar (2010:630), Förordningen om regionalt tillväxtarbete (2017:583)

samhällsbyggnadsråd. Revisionen har tidigare pekat på risker för bristande samverkan med exempelvis länsstyrelsen, vilket kan leda till försämrade möjligheter till effektivt och systematiskt arbete³³.

Klimatarenan följs av en extern utvärderare under hela tiden arenan uppbär projektmedel från Tillväxtverket. Utvärderaren påtalar en identifierad risk med personberoende och låg kontinuitet. En annan risk är att det ännu inte är beslutat om fortsättning av arenan efter finansierad projekttid.

5.2 Samverkan, samordning och påverkan av länets aktörer

Flera av utmaningarna i att minska klimatpåverkan kräver samverkan med andra aktörer. Region Stockholm ska dessutom samordna och påverka aktörer i länet för att nå nettonoll-målet 2045. Som nämnts ovan ska delmålen i RUFSS ska vara uppfyllda 2030, om åtta år.

Uppföljning av klimatfärdplanen görs vartannat år och kallas kontrollstation, vilken rapporteras till TRN³⁴. Senaste kontrollstationen gjordes 2020 i samarbete med länets kommuner. Slutsatsen blev då att ett stärkt samarbete med näringslivet behövs. Därefter etablerades Klimatarenan som ett svar på behovet av täta dialoger och mer konkret nytta. Särskilt små kommuner behöver stöd, exempelvis att knyta kontakter med näringsliv. De kommuner som efterfrågar stöd har önskat mer av direkt kontakt och rådgivning snarare än samverkansplattform och för detta skulle en närmare dialog behövas med enskilda kommuner menar intervjupersoner. Flera intervjupersoner framför dock att Klimatarenan är betydelsefull för att kunna samla olika aktörer som behöver kommunicera. Tanken är att utöka fokus för samverkan även till transporter, utöver dagens fokusområde bygg- och förvaltning

Granskningen visar att kontakter med kommuner sker på flera olika sätt. I kontrollstationens dialog om hur arbetet går för att bidra till målen har nästan alla länets kommuner varit representerade. Under 2022 har även ett projekt om återvinning pågått, Sortera Rätt Lätt, där motsvarande dialog fördes med flera kommuner. Klimatfrågan lyfts också i det nätverk med kommunala samhällsbyggnadschefer som Region Stockholm deltar i tillsammans med länsstyrelsen. Kontakten med kommuner sker oftast i befintliga nätverk, via länsstyrelsen på handläggarnivå och Storstockholms kommundirektörmöten på högsta nivå. Tanken är, enligt intervjupersoner, att arbeta i de direkta kontakterna på alla nivåer för att säkerställa genomslag och nytta med Region Stockholms insatser.

Det finns planering för att genom Klimatarenan följa upp klimatberäkningar av åtgärder som samarbetspartners själva ska mata in i ett system. På så sätt ska det vara möjligt att se om utsläppen minskar. Systemet finns inte på plats ännu.

---

³³ exempelvis i projektrapport 2/2021, Klimatanpassning av Region Stockholms fastigheter och anläggningar

³⁴ exempelvis Protokoll 2020-72-74

5.3 Bedömning

Revisionen bedömer att gränserna mellan tillväxt- och regionplanenämndens respektive klimat- och hållbarhetsnämndens ansvar inte är helt tydliga. Till exempel överlappar ansvar för både styrdokument och vissa verksamheter. På tjänstemannanivå tycks dock de flesta frågor klaras ut, vilket också en gemensam förvaltning bidrar till och underlättar. Från och med 2023 inrättas en ny nämnd, klimat- och regionutvecklingsnämnden, och en ny beredning under regionstyrelsen, miljö- och hållbarhetsberedningen. För en större tydlighet i roller och ansvar menar revisionen att ansvaret för styrdokumenten bör kopplas ihop med ansvaret för de verksamheter som berörs.

Revisionen noterar att det kan vara svårt för utomstående aktörer att förstå skiljelinjen mellan länsstyrelsens och regionens ansvar och uppgifter. Samma otydligheter finns inte i samma utsträckning i andra regioner som exempelvis Västra Götaland som haft det regionala utvecklingsansvaret under en lång tid, sedan 1999. Rollerna behöver troligen ytterligare tid för att arbetas in både inom Region Stockholm och länsstyrelsen och samarbetet säkerställas. Revisionen har tidigare pekat på risker för bristande samverkan med exempelvis länsstyrelsen, vilket kan leda till försämrade möjligheter till effektivt och systematiskt arbete³⁵.

Med en tidshorisont mot 2030 behöver samverkan öka och Klimatarenan är etablerad för att förstärka samverkan och öka omställningstakten. Klimatarenan har ingen varaktig finansiering vilket enligt revisionen kan innebära en risk för att arbetet inte blir tillräckligt långsiktigt. Revisionen menar att Region Stockholm tillsammans med länsstyrelsen bör säkra arenans fortsatta finansiering. Vidare anser revisionen att Region Stockholm via Klimatarenan och upparbetade nätverk bör verka för insatser även för de kommuner och organisationer som inte kommit så långt i klimatarbetet. Revisionen noterar också att Klimatarenan delvis finansieras av medel från EU:s regionalfond så kallade ERUF-medel som kräver fokus på små- och medelstora företag, vilka bör öka i antal i Klimatarenans aktiviteter.

---

³⁵ exempelvis i projektrapport 2/2021, Klimatanpassning av Region Stockholms fastigheter och anläggningar

Bilaga 1: Ordlista

Agenda 2030: 17 st globala mål för hållbar utveckling, antagna av FN:s medlemsstater 2015.

Cirkularitet eller cirkulära materialflöden: produkter och material återanvänds och återvinns.

Klimatneutral: verksamhet/produkt/person ger inte upphov till några utsläpp av växthusgaser och därmed ingen påverkan på klimatet.

Klimatpolitiska ramverket: det nationella klimatpolitiska ramverket antogs av riksdagen 2017 och består av en klimatlag, klimatmål och ett klimatpolitiskt råd.

Koldioxidbudget: visar den mängd koldioxid som länet som mest kan släppa ut för att vi ska kunna uppfylla vår del i Parisavtalet och begränsa den globala uppvärmningen till 1,5 °C och som mest 2°C

Koldioxidekvivalenter: Mått på utsläppen av växthusgaser. Olika växthusgaser bidrar olika mycket till växthuseffekten. Genom att uttrycka växthusgasutsläpp i koldioxidekvivalenter får man ett gemensamt mått för alla olika utsläpp av växthusgaser och deras inverkan på klimatet, vilket möjliggör jämförelse av de enskilda gasernas bidrag till växthuseffekten.

Konsumtionsbaserade utsläpp: en produkts alla utsläpp, som skett i alla tidigare led innan den konsumeras, oavsett var dessa utsläpp sker.

Negativa utsläpp: suga upp, samla in eller på annat sätt ta hand om **koldioxid** som redan finns i luften.

Nettoutsläpp eller Nettonollutsläpp: så låga utsläpp som möjligt och det som ändå släpps ut kompenseras med negativa utsläpp eller kolupptag på annat vis.

Paris-avtalet: Förenta Nationernas (FN) globala klimatavtal som trädde i kraft 2016. Kärnan i avtalet är att begränsa den globala uppvärmningen genom att minska utsläppen av växthusgaser och slår fast att den globala temperaturökningen ska hållas väl under 2 °C och att man ska sträva efter att begränsa den till 1,5 °C. I stort sett alla världens länder har förbundit sig att genomföra åtgärder som bidrar till att målen i Parisavtalet uppnås.

Resiliens: förmågan i ett system eller i en organisation att stå emot och klara av förändring.

RUFS 2050: Regional utvecklingsplan för Stockholmsregionen med målår 2050.

Små och medelstora företag (SMF): Små företag är de som har mellan 10 och 49 anställda och vars omsättning eller balansslutning inte överstiger 10 miljoner euro per år. Medelstora företag är de som har mellan 50 och 249 anställda och har en årsomsättning om högst 50 miljoner euro eller en årlig balansslutning om högst 43 miljoner euro.

Territoriella utsläpp: de utsläpp som sker rent fysiskt inom ett visst geografiskt område.

Växthusgaser: De gaser som fångar upp värmestrålning och därmed bidrar till växthuseffekten. De tre gaser som bidrar mest är koldioxid, metan och lustgas.

Vad gör regionrevisorerna?

Regionrevisorerna granskar den verksamhet som bedrivs av regionens nämnder och bolagsstyrelser. Revisionsuppdraget är det största inom kommunal verksamhet.

Att vara revisor är ett förtroendeuppdrag vars syfte är att med oberoende, saklighet och integritet främja, granska och bedöma verksamheten. Den övergripande uppgiften för revisorerna är att granska hur nämnder och styrelser tar sitt ansvar. De förtroendevalda revisorerna är fullmäktiges och ytterst medborgarnas instrument för den demokratiska kontrollen. De har därmed en viktig funktion i den lokala självstyrelsen.

Ledamöter i nämnder och styrelser ansvarar inför fullmäktige för hur de själva, anställda och uppdragstagare genomför verksamheten. I ansvaret ingår att genomföra en ändamålsenlig verksamhet utifrån fullmäktiges mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten, på ett ekonomiskt tillfredsställande sätt och med en tillräcklig intern kontroll samt att upprätta rättvisande räkenskaper.

I årsrapporter för nämnder och styrelser sammanfattar revisionskontoret den granskning som genomförts under det gångna året. Verksamhetsrevisionen redovisas löpande i projektrapporter. Publikationerna presenteras på regionrevisorernas webbsida på www.regionstockholm.se. Det går även att prenumerera på regionrevisorernas nyhetsbrev. Nytt från regionrevisionen genom att anmäla intresse via e-postmeddelande till landstingsrevisorerna.sll@regionstockholm.se.

Postadress: Box 22230, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 25 b (T-bana Rådhuset)
Telefon: 08-737 25 00
E-post: regionrevisorerna.rev@regionstockholm.se
Hemsida: www.regionstockholm.se
Org.nr: 232100-0016